

Rupsen, vlinders en hun waardplanten.

Rupsen, vreetmachines of onvoltooide schoonheid?

Het leven van een vlinder bestaat uit drie duidelijk onderscheidbare fasen (eigenlijk vier, maar 'leven' als een eitje tel ik voor het gemak even niet mee). Deze fasen of stadia zijn het rupsstadium, het popstadium en het stadium als vlinder. Uiteraard is het stadium als vlinder het bekendst bij de meeste mensen, alhoewel het bij sommige soorten vlinders ook het kortste stadium is. Veel mensen vinden een vlinder leuk om te zien, maar om zo een mooie vlinder te worden moet het dier eerst door een aantal minder aanschouwelijke stadia. Een van die stadia is de rups, een meestal onoglijke, soms zelfs schadelijke, fase van het vlinderleven.

Enkele vlinders die je in de Viander kan tegenkomen:

De Atalanta (*Vanessa atalanta*)

Uiterlijk en gedrag

De rups van de Atalanta heeft in eerste instantie een zwarte kop en is zeer klein (ongeveer 5 mm), deze zwarte kop is in een latere stadium (na een aantal vervelling) niet meer zichtbaar. De jonge rupsen brengen de dag door in een of meer opgerolde bladen van de waardplant, een huisje dat ze van lieverlee opeten. Na een aantal vervellingen is het een stekelige, goed gecamoufleerde rups (soms zwart met gele plekken, maar ook olijfgroen met gele of zwarte vlekken op de zij) van ongeveer 35 mm. De vlinder brengt ongeveer een maand door als rups.

Waardplanten

Voornamelijk planten van de brandnetelfamilie (*Urticaceae*) en dan vooral de Grote brandnetel (*Urtica dioica*), maar ook Groot glaskruid (*Parietaria officinalis*, zaden van deze plant zitten dit jaar in de [zaadlijst](#)) wordt vaak genoemd als waardplant.

De Kleine vos (*Aglais Urticae*)

Uiterlijk en gedrag

De jonge rupsen leven, normaal gesproken, in een gemeenschappelijk wit web in de toppen van de waardplanten. De groep splitst zich op als de rupsen groeien. In eerste instantie zijn de rupsen bleek van kleur, maar worden na vervelling donkerder. Na de laatste vervelling zijn ze echter extreem makkelijk te herkennen, ongeveer 20 mm lang, zwart met gele strepen en geelgroene doorns over het hele lichaam.

Waardplanten

Planten van de brandnetelfamilie (*Urticaceae*), meestal de Grote brandnetel (*Urtica dioica*) maar ook de Kleine brandnetel (*Urtica urens*) kan als waardplant worden gebruikt. Meestal bevinden deze planten zich op een open, zonnige plaats.

De Dagpauwoog (*Inachis io*)

Uiterlijk en gedrag

Na het uitkomen spinnen de rupsen samen een web in de groeitop van de waardplant. Zij voeden zich en leven in dit web. Als een blad op is en het web vies geworden is van de afgeworpen vellen en uitwerpselen, wordt een nieuw web gesponnen. De jonge rupsjes zijn grijsgroen en worden na iedere

vervelling donkerder. Uiteindelijk zijn ze volledig zwart, voorzien van kleine witte vlekjes (wratjes) en glimmend zwarte, gevorkte stekels. Als ze volledig volgroeid zijn gaat de groep uiteen om zich te verpoppen.

Waardplanten

Planten van de brandnetelfamilie (*Urticaceae*), voornamelijk de Grote brandnetel (*Urtica dioica*).

Lijst van waardplanten

In dit overzicht kun je zien van welke planten de rupsen van welke vlinder eten.

Lijst van vlinders en hun waardplanten

Vlinder	Waardplant
Koninginnepage	Schermbloemigen (vooral peen)
Groot koolwitje	Koolsoorten en andere kruisbloemigen zoals damastbloem en koolzaad, oost-indische kers
Klein koolwitje	Koolsoorten en andere kruisbloemigen zoals damastbloem en koolzaad, oost-indische kers
Klein geaderd witje	Kruisbloemigen zoals look-zonder-look en pinksterbloem
Oranjetipje	Look-zonder-look, pinksterbloem en judaspenning
Citroenvlinder	Vuilboom, wegedoorn
Kleine vuurvlinder	Schapenzuring, veldzuring
Boomblauwtje	Vuilboom, klimop, heide, hulst, wegedoorn, vlinderstruik en kattenstaart
Icarusblauwtje	Diverse klaversoorten, zoals hopklaver, rolklaver en gewone rupsklaver
Distelvlinder	Diverse distelsoorten, kleine klis, kaasjeskruid en brandnetels
Atalanta	Grote en kleine brandnetel
Dagpauwoog	Grote brandnetel
Kleine vos	Grote brandnetel
Gehakelde aurelia	Grote brandnetel, hop, iep, aalbes
Landkaartje	Grote brandnetel
Koevinkje	Diverse grassoorten, zoals kropaar en gladde witbol
Bruin zandoogje	Diverse grassen
Oranje zandoogje	Diverse grassen
Hooibeestje	Diverse zwenk- en beemdgrassen, kamgras en reukgras
Bont zandoogje	Diverse grassen, zoals kweek en kropaar
Argusvlinder	Diverse grassen, zoals kropaar, beemdgras, ruwe smele en kweek
Groot dikkopje	Diverse grassen
Zwartsprietdikkopje	Diverse grassen

Lekker warm

Vlinders kunnen zichzelf niet warm houden en hebben zonnewarmte nodig om te kunnen vliegen. Daarom zitten ze graag in de zon en uit de wind. Daar kunnen ze lekker zonnen voordat ze weer verder vliegen. Beschutting kan gemaakt worden door struiken of een haag te planten aan de kant waar de meeste wind vandaan komt (meestal de noord-westkant). De plekjes achter de haag, uit de wind en in de zon, zijn ideale plekjes voor vlinders om op temperatuur te komen.

In de winter

Elke vlindersoort heeft zijn eigen methode om de winter door te komen; als eitje, rups, pop of vlinder. Allemaal zoeken ze een beschut plekje waar zij geen last hebben van de wind of de regen. Een volwassen vlinder kunt u vinden in de schuur of een overkapping waar hij aan een balk is gaan hangen. De eitjes, rupsen en poppen zoeken beschutting in het gras, tussen de beplanting of onder afgefallen blad. In een kale, schoongeharkte tuin kan geen vlinder overwinteren. Dus uw tuin winterklaar maken? Niet doen!

Niet alleen vlinders

Een vlindervriendelijke tuin is niet alleen aantrekkelijk voor vlinders. Nectarplanten zijn aantrekkelijk voor veel insecten en ook de vlinders zelf lokken andere dieren aan. Rupsen zijn bijvoorbeeld geliefd voedsel voor vogels. De koolmezen die in de winter van uw vetbol eten, vangen in het voorjaar vele duizenden rupsen om aan hun jongen te voeren. De door uw tuin scharrelende egel zegt ook geen nee tegen de poppen die hij tegenkomt. Eet smakelijk!

Het hoeft niet moeilijk te zijn om nog meer dieren in de tuin te krijgen. Voor bijen kunt u bijvoorbeeld een bijenblok maken. Dit is een nestgelegenheid voor bijen die u maakt door in een dikke, houten schijf gaten te boren (laat de achterkant gesloten). Gebruik droog, uitgewerkt hout zodat u mooie, gladde gaten krijgt. De verschillende bijen zoeken gaten van verschillende grootte, dus het beste is om gaten met een diameter van 3, 4, 5, 6 en 8 mm te boren. Hang de schijf in de zon en uit de regen (u kunt de schijf iets voorover laten hellen zodat er geen water in de gaten loopt). Als een gaatje opgevuld is met een beetje klei, weet u dat het in gebruik is genomen door een bij.